

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

ELBA SPECIAALDRUKKERIJ B.V.

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

OKTOBER 1989

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

october 1989
11e jaargang, nr. 43

Ere-voorzitter

F. Th. Dijkmeester	Magnolialaan 7	7313 EV Apeldoorn	055	- 55 32 67
--------------------	----------------	-------------------	-----	------------

BESTUUR:

Voorzitter

R. W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS 's-Gravenhage	070	- 68 35 66
--------------	------------------	-----------------------	-----	------------

Secretaris

H. F. L. Wensink	Mauritskade 41 b	2514 HE 's-Gravenhage	070	- 64 25 36
------------------	------------------	-----------------------	-----	------------

2e Secretaris

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57	2597 XD 's-Gravenhage	070	- 24 04 47
--------------------------------	-------------------	-----------------------	-----	------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010	- 452 79 29
-----------------	-----------------	-------------------	-----	-------------

Voorzitter Sociale Commissie

S. G. Timmers Verhoeven	Blyd. Evertsen 58	4382 AE Vlissingen	01184	- 1 03 55
R. A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646	- 1 34 15

Evenementencommissie

J. A. Bakker	Zeekant 92 G	2586 JB 's-Gravenhage	070	- 54 02 45
J. de Mos	Pr.J. Lelsstraat 36	3151 SJ H. v. Holland	01747	21 83

ADRESSENBESTAND

Voor adreswijzigingen of correcties

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57	2597 XD 's-Gravenhage	070	- 24 04 47
--------------------------------	-------------------	-----------------------	-----	------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredenhofweg 56	3062 ES Rotterdam	010	- 452 79 29
-----------------	-----------------	-------------------	-----	-------------

St. Gen. E.
Giro : 359500
Bank : 54 55 46 826
ABN-Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in dec 1989/jan 1990.
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 december 1989.

Op 31 augustus waren 13 Engelandvaarders in de Nieuwe Kerk in Delft om de geboortedag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina te gedenken. Jacob de Mos was gelukkig weer fit genoeg om de regeling op zich te nemen. Wie Jacob kent weet, dat hij dat dan ook perfect heeft gedaan. De bloemen die wij bij de plaque van de Moeder der Engelandvaarders plaatsten, zullen nog lang de bezoekers van de kerk aan onze verbondenheid hebben herinnerd.

Nu ik dit schrijf moet de reünie op 29 september nog plaats vinden. Als u dit leest is de reünie al weer achter de rug. Ik hoop dat alle aanwezigen er hebben gevonden wat zij ervan verwachtten. Zeker is dan gememoreerd dat, precies op de dag van de reünie, het Genootschap 20 jaar bestaat.

Wij kunnen alleen maar dankbaar zijn dat de reüniecommissie van 1948 een formele binding heeft gerealiseerd in 1969. Het veilig stellen van onze jaarlijkse reünie en de uitgifte van de SCHAKEL is een goede zaak gebleken. Velen hebben er behoefte aan op de hoogte te blijven van het wel en wee van gelijkgestemde makers. In formele aangelegenheden die oud-Engelandvaarders aangaan, zoals bijvoorbeeld de buitengewone pensioenwet, hebben wij nu een inspraakmogelijkheid, door een bestuursplaats in de Stichting Samenwerkend Verzet, die anders wellicht niet zou zijn verkregen.

Op de reünie van 29 september heb ik de aanwezigen verteld wanneer dit jaar in de Brabantse gemeente Waalre de Engelandvaardersdreef wordt geopend. Die datum is bij het schrijven van dit stuk nog niet bekend, maar ik hoop dat velen bij die onthulling van het naambord aanwezig zullen zijn. In Waalre wordt een nieuwe woonwijk gebouwd, waarvan de straten worden vernoemd naar verzetsmensen. De wijk wordt begrensd door de Engelandvaardersdreef, die aansluit op de Irene Brigadedreef. Voor ons allen een hommage die ons zeker goed zal doen. Wij zijn het Gemeentebestuur van Waalre dankbaar dat bij de benoeming van straten ook aan ons is gedacht en wij hopen dat mede hierdoor voor volgende, in vrijheid levende, generaties zal worden levend gehouden, wat de Engelandvaarders er destijds toe bracht om – tot elke prijs – een bijdrage te leveren voor het herkrijgen van de vrijheid.

Rudi Hemmes
Voorzitter

L.A. "BERT" DE GOEDE

Op 22 maart j.l. overleed in Camberley (Surrey) voormalig Engelandvaarder en geheim-agent van het BBO, Bert de Goede.

De Goede wist in december 1943 vanuit Nederland via Hamburg per schip Zweden te bereiken en arriveerde in februari 1944 in London.

Vanwege het feit dat De Goede reeds enkele jaren illegaal werk had verricht (o.a. verspreiding van "Het Parool" en "Je Mantiendrai") kreeg hij het verzoek om zich met een speciale opdracht als geheim-agent van het BBO in bezet gebied te laten parachuteren.

Bert stemde toe, volgde een speciale opleiding en werd op 6 juli 1944 samen met Arie van Duyn en Louk Mulholland bij Epe gearachuteerd.

De Goede heeft zich als organisator in en rond Rotterdam voornamelijk bemoeid met wapendroppings, wapentransporten, sabotage, spionage en het geven van advies aan diverse verzetsgroepen.

Door zijn streng doorgevoerde security-regels wist Bert gedurende **zeven** maanden zeer intensief verzetswerk, uit handen van de S.D. te blijven, maar toen ook zijn signalement bij de vijand bekend was moest Bert bezet gebied verlaten.

Eind februari 1945 wist De Goede per roeiboot het bevrijde Zuiden te bereiken.

Bert laat een vrouw en twee kinderen achter.

Wij wensen hen veel sterkte.

EDR

P.S. Bert de Goede ontbrak op onze adressenlijst; wij waren niet op de hoogte van zijn adres, en hij wist waarschijnlijk niet van het bestaan van ons Genootschap af. In onze archieven komt zijn naam echter wel voor, als rechtgeaarde Engelandvaarder met grote verdiensten.

Zijn nagedachtenis verdient dan ook een plaats in deze rubriek. Door Eddy de Roever werden wij hierop attent gemaakt en hij schreef voor ons dan ook dit In Memoriam.

FMB

Uw redacteur/corrector heeft op de titelpagina van het juli-nummer de onachtzaamheid begaan om het nummer van de uitgave foutief te laten staan. Er stond nr. 41, dit had moeten zijn nr. 42. Waarvoor mijn excuses.

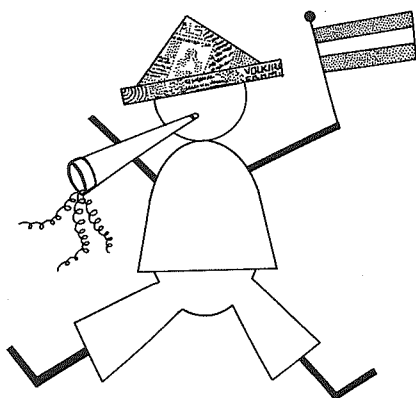
FMB

VAN DE BESTUURSTAFEL

Op de Bestuursvergadering van 19 mei j.l. te Apeldoorn, kwam een voorstel ter sprake om een EV-vaandel/vlag aan onze bezittingen toe te voegen. Met dit attribuut zouden wij ons beter kunnen presenteren bij parade's e.d.. Een uitvoerige discussie daarover leidde tot het besluit om zulks achterwege te laten. Een vaandel dat aan heraldieke normen en regelen moet voldoen, hoort bij een Regiment, een militaire eenheid. Een vaandel heeft voor Engelandvaarders geen *historische* nog gevoelswaarde, zeker niet na 45 jaar. Engelandvaarders hebben immers nimmer als eenheid onder één vaandel gediend, hoogstens individueel onder vele verschillende vanden, voor zover zij in militaire dienst waren. Dat andere groeperingen zich wel met een vlag tooien, is voor het bestuur geen aanleiding dit ook te gaan doen. Soortgelijke voorstellen en ontwerpen zijn ook in het verleden binnengekomen en werden op deze gronden steeds afgewezen.

Het bestuur ziet in meerderheid geen aanleiding thans een ander standpunt in te gaan nemen.

FMB

Nog steeds zijn er Engelandvaarders in den vreemde die moeite hebben met het overmaken van hun jaarlijkse bijdrage of van de deelnamekosten aan de reünie. Bij het uitschrijven van cheques worden dikwijls aan beide zijden, bij degene die stort en bij degene die ontvangt, bedragen in rekening gebracht, resp. ingehouden. Het is voor uw penningmeester het eenvoudigste wanneer men de tegenwaarde van de bedoelde guldens-waarde, in de lokale valuta (bankbiljetten) per brief opzendt. Met het wisselen daarvan bij de bank in Nederland geeft dat de minste problemen. Alle valuta worden tegen dagkoers geaccepteerd. Wel in een briefje erbij vermelden voor welk doel de betaling is bestemd. Zelfs als men over een zgn. niet-ingezetene-rekening bij een Nederlandse bank-instelling beschikt, wordt aan deze kant door de banken provisie berekend (met uitzondering van de Postbank).

De Penningmeester

HUIZE ANNA

Onder deze titel verscheen in "De Schakel" nr.27 een artikeltje over de Engelandvaarders die, tijdens hun verblijf in Engeland, in "Huize Anna" hadden gewoond. "Huize Anna" was de schuilnaam voor een mooi landhuis met de naam "Glenlea" gelegen in het dorpje Dulwich, in de buurt van London.

Vanuit "Huize Anna" gingen de Engelandvaarders naar de verschillende opleidingscentra om te worden opgeleid tot geheim agent.

De eigenaar van "Glenlea" heeft onlangs, ter herinnering aan deze "Dutch" agents, een gedenkplaat in de gevel van zijn huis laten aanbrengen.

De tekst op de gedenkplaat luidt:

" WHILE TRADING PRIOR TO
BEING PARACHUTED BACK INTO THE
OCCUPIED NETHERLANDS
34 DUTCH SECRET AGENTS OF THE
NETHERLANDS INTELLIGENCE SERVICE
LIVED IN THIS HOUSE
JANUARI 1943 - APRIL 1945
16 OF THEM MADE THE SUPREME SACRIFICE "

Een passend eerbetoon aan de toenmalige bewoners van "Huize Anna".

Bram Grisnigt

Van bovengemelde Stichting ontvingen wij de hiernavolgende bijdragen ter publicatie in de SCHAKEL

AKTIE "ARCHIEVEN VAN ZOLDER"

Tijdens een vergadering van de Federatieraad van de NFR/VVN werd besloten met een actie te starten, om te voorkomen, dat documenten en ander materiaal uit de jaren 1940-1945, of verband houdend met deze tijd, verloren zouden kunnen gaan.

Gebleken is, dat vooral oud-verzetsmensen of hun nabestaanden vaak niet goed raad weten met bescheiden uit de oorlog. Hieronder bevinden zich vaak archieven en verdere voor musea en openbare archieven waardevolle artikelen, die bij het opruimen van zolders weggegooid zouden kunnen worden.

Degenen, die een archief hebben opgebouwd uit Wereld Oorlog II en hiervan voorlopig geen afstand van willen doen, kunnen middels een codicil reeds nu de beslissing nemen voor hetgeen met hun collectie na hun overlijden dient te geschieden, opdat het op de juiste plaats bewaard en getoond zal kunnen worden. Op deze wijze kan ook de jeugd door middel van originele documenten geïnformeerd worden over de donkere jaren. En zo kunnen wij dan ook ons steentje bijdragen, opdat wat wij hebben meegemaakt niet meer zal gebeuren.

Zij, die over een belangrijk archief uit '40-'45 beschikken, maar ook zij, die slechts een enkel document uit die jaren hebben, zouden nu reeds tot schenking kunnen overgaan of het codicil invullen volgens voorbeeld dat op aanvraag bij de redactie van de SCHAKEL verkrijgbaar is.

De strijd tegen oorlog, nazisme en dictatuur, vóór mensenrechten, vrijheid en democratie wordt dan mede door uw daad nog vele jaren op de juiste plaatsen voortgezet.

Een lijst van Rijks- en Gemeentearchieven, alsmede adressen van oorlogs- en verzetsmusea kan men aanvragen bij: Piet J.M. Verheggen, Bisschop van Hoensbroeckstraat 7, 6041 XP Roermond, tel. 04750-32440.

Ook voor verdere informatie kan men bij Piet Verheggen terecht.

BENOEMING HOOGLERAAR PSYCHOTRAUMATOLOGIE DOOR OORLOG EN GEWELD

Met ingang van 1 mei 1989 is prof.dr. H.M. van der Ploeg, psycholoog en psychotherapeut, benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Leiden met de bijzondere leeropdracht Psychotraumatologie door Oorlog en Geweld. De leerstoel maakt deel uit van de vakgroep Psychiatrie, Kinder-en Jeugdpsychiatrie en Medisch psychologie.

Deze leerstoel omvat onder andere het overdragen van de kennis van en ervaring met de behandeling van geweldsslachtoffers, opgedaan sinds de tweede wereldoorlog, aan studenten en anderen die in de gezondheidszorg werkzaam zijn. Daarnaast is het van belang om op wetenschappelijk terrein ervaringen en therapieën te systematiseren en te coördineren, zowel nationaal als internationaal.

De leerstoel is ingesteld door de Internationale Stichting Slachtoffers Oorlog en Geweld, die heeft gemeend voor de Rijksuniversiteit Leiden te moeten kiezen vanwege haar lange traditie op het gebied van deze hulpverlening.

Prof.dr. H.M. van der Ploeg is reeds hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Leiden op het vakgebied van "de theoretische en empirische aspecten van stress en angst in de medische situatie".

VAN ONZE BELGISCHE VRIENDEN

Kort geleden ontvingen wij van de President van het Belgische Nationale Verbond van Oorlogsontsnaptten, de heer Henri Branders het bericht dat hun sinds 1926 bestaande organisatie, – waarbij Belgische Engelandvaarders uit twee wereldoorlogen zijn aangesloten, – van hun Beschermer Z.M. Koning Boudewijn, het predicaat "Koninklijk" hebben ontvangen.

Is men bij onze zuiderburen nogal grif met het verlenen van adellijke titels aan personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt, het predicaat "Koninklijk" voor verenigingen en instellingen is daarentegen zéér zeldzaam.

Wij feliciteren onze Belgische Vrienden dan ook van harte met deze bijzonder eervolle onderscheiding.

Na de geslaagde golfdag dit jaar in Almeerderhout zal volgend jaar op **maandag 28 mei 1990** op de baan van de **Haagse Golf & Country Club** onze jaarlijkse wedstrijd worden gespeeld.

Onze mede-Engelandvaarder Ralph Hartog heeft vriendelijk aangeboden de regeling ter plaatse op zich te nemen.

Engelandvaarders die willen deelnemen worden verzocht zich, met vermelding van hun handicap, bij hem op te geven. Echtgenoten en levensgezinnen zijn uiteraard ook van harte welkom. Nadere gegevens zullen aan alle liefhebbers worden opgestuurd.

Ralph Hartog, Flat 17, Stoeplaan 9, 2243 CV Wassenaar, tel. 01751-77709.

Gevoegd is een groepsfoto van de Engelandvaarders golfdag in Almeerderhout, gemaakt door Wim Esser.

(Deelnemers die een afdruk van deze foto wensen worden verzocht dit op te geven aan K. Bottema, Reviuslaan 34, 2343 JR Oegstgeest. De kosten bedragen f 1,- per afdruk plus f 0,75 porto; gaarne te voldoen in postzegels bij het schriftelijk verzoek.)

K. Bottema

Het aardige artikel van Gerard Ensink in de SCHAKEL van juli 1989 wil ik gaarne aanvullen met de namen van de op pagina 19 (foto) voorkomende barakbewoners:

1. Cees de Vries (overleden) 2. van der Veen 3. Sybren de Jong (overleden)
4. Ab Hos 5. Dirk Bakker 6. Henk Mos 7. Kees Bottema 8. Jaap Knoppers
9. Lou van der Sman 10. Harry Kieviet 11. Klaas Helder.

Kees Bottema

Wij zijn Kees Bottema erkentelijk voor deze aanvulling op de SCHAKEL van juli j.l.

REGIO NOORD

Mag ik aannemen dat belangstellenden voor onze regionale najaarsbijeenkomst de datum **25 oktober a.s.** reeds hebben gereserveerd? Wij verwachten u dan in Hotel-Café-Restaurant "De Horst", Rijkssstraatweg 127 in Haren (Gr.). Voor hen die niet regelmatig plegen te komen is het goed nog even in herinnering te brengen dat onze ontmoeting tussen 10.30 en 16.00 uur plaats vindt. Aldus wordt een ieder in de gelegenheid gesteld tijdig aanwezig te zijn en ook weer op tijd thuis te komen. Onze "vaste kern" stelt bijzonder op prijs om andere regionalisten weer eens voltallig te kunnen begroeten. Genootschappers van elders zijn uiteraard even welkom.

Coen Kleiverda

Er wordt goed gereageerd op onze oproep voor bijdragen voor de SCHAKEL. Mede aanleiding voor het hierna volgende verhaal was het overlijdensbericht van Chris Helleman, die in het verre Nieuw-Zeeland overleed.

Engelandvaarder Hans Bos uit Voorschoten heeft hem goed gekend en uit zich in lovende woorden over de trouwe vriendschap die hij gedurende zijn Zweedse periode van Chris Helleman heeft mogen ondervinden. "Een eenvoudige jongen uit de Rotterdamse haven, met een hart van goud" zo omschrijft hij hem.

Een en ander was aanleiding voor Hans Bos om zijn verhaal op te schrijven en ons toe te zenden, helaas te lang om in zijn geheel over te nemen. Vandaar dat hieronder een verkorte versie volgt.

Als stuurmansleerling voer Hans Bos gedurende de eerste jaren van de oorlog op Groninger coasters in de noordelijke Noordzee en de Oostzee. In de winter van 1941-1942, na enige tijd aan de wal zich met verzetsactiviteiten te hebben beziggehouden, besloot Bos het erop te wagen. In Delfzijl wilde hij aanmonsteren op de Groninger coaster WEA. Met een splinternieuw monsterboekje was een ander hem net voor geweest. Bos, die deze figuur niet vertrouwde, (naar achteraf bleek, terecht) wist de man met enige borreltjes murw te maken, met afschuwelijke verhalen over de gevaren en ontberingen in de noorderlijke wateren. Hij zwichtte en Bos monsterde in zijn plaats aan. Later, toen hij Helleman ontmoette bleek dat hij deze man uit de Rotterdamse haven kende en dat hij goed "fout" was. Dus op 20 mei 1942 voor een reis via Malmö naar Gefle. In Malmö was geen kans om te drossen, dus doorgevaren naar Gefle. Na een voetbalwedstrijd met en tegen andere Nederlandse bemanningen, binnen de muren en de hekken van de havenafsluiting, zag hij met enig klimwerk kans om ongezien buiten de afsluiting te komen. De Nederlandse consul aldaar bleek met vacantie. Met een ticket enkele reis spoorde hij naar Stockholm. Achteraf bleek dat Chris Helleman en een vriend van hem Paul Ketting, die aan boord van een Duits schip werkten, tezelfder tijd eveneens een ontsnappingspoging waagden. Deze mislukte jammer genoeg.

"Jij bent nummer 106" waren de woorden waarmee de Consul-Generaal de Jong Hans Bos in Stockholm begroette, zo van "wat moet ik met jullie allemaal". In afwachting van transport naar het vrije Engeland werd Bos tewerkgesteld bij Philips. Daar werd hij na enige tijd benaderd door een duitse ingenieur die wat kwijt wilde naar Engeland en dacht dat hij daarvoor bij Bos aan het goede adres was. Het bleken twee van codes voorziene boeken van Goethe te zijn. Bos zorgde ervoor dat ze te bestemder plaatse terecht kwamen.

Een tweede ontsnappingspoging van Helleman en Ketting, dit maal in Lulea eindigde in arrestatie en terugvoering aan boord. Daar bij terugkomst in een duitse haven zij voor hun poging tot ontvluchting wel eens het leven zouden moeten laten, zetten zij alles op alles om toch te drossen. Zij sprongen onderweg

in de Stockholmer Skären overboord, kwamen aan wal bij een Zweedse artilleriestelling, werden gevangen gezet en door toedoen van het Nederlandse Gezantschap bevrijd. Zij werden toegelaten als "gedoogde" vreemdelingen.

20 juni 1942.

V.l.n.r. Willem Oudeman, Hans Bos, Chris Helleman en Ben Scheffer.

Bos ontmoette beide Rotterdammers tijdens hun gezamenlijke tewerkstelling bij een cementfabriek en het steken van turf, waarmee de cementovens werden gestookt, werd hun dagtaak. Het was een goed betaalde baan. Bos trad zo nu en dan ook op als "springstof-artiest" om een soort granieten hunnebed op te blazen.

Helleman, Ketting en Bos verbleven in hetzelfde pension. In een dolle bui verbrasten zij in de avond van de 31e augustus, koninginndag, bijna al hun geld in het "Folkets-park", rekenden met de hospita af en stapten in een trein met onbekende bestemming. Bij het ochtendgloren bood het eerstvolgende stadje de gelegenheid om voor een bakkerswinkel een gezamenlijk muzieksnummer op te voeren, (Bos als zanger van het "levenslied", de twee anderen hanteerden een mondharmonica), hetgeen hen een goed-voorzien ontbijt opleverde. Een vriendelijke lift met een politieauto naar de volgende plaats, bracht hen in het zicht van een circus. Daar hengelden zij naar een baantje. Na enig praten werd Bos als leeuwentemmer (in opleiding) en de beide anderen als pistenopstellers aangenomen. De vorige temmer, een Czech was hem gesmeerd naar Engeland verklaarde de circusdirecteur ongelovig. Ons drietal moest 's avonds bij de voorstelling hand en spandiensten verrichten en kreeg handgeld om in die tussentijd wat te gaan eten. De voorstelling moest het zonder hen doen. Een goederentrein, die ergens in een ravijn op de lijn Malmö-Stockholm, stilstond bood de uitkomst voor het volgende traject.

Het verbreken van zegels van een met citrusvruchten geladen wagon was eenvoudig. Een controle in Linköping verstoorde de vruchtenmaaltijd. Een tijdelijke verblijf onder het wagenstel bracht uitkomst. En zo stonden zij de volgende ochtend op de stoep van de Consul-Generaal te Stockholm.

Het drietal gaf te kennen het voornemen te hebben om via Lapland en Finmark naar Moermansk te willen gaan om vandaaruit per schip Engeland te bereiken. Dit bleek in de ogen van de Consul een te drastisch initiatief te zijn. Als woordvoerder van het drietal werd Bos in afzondering toegesproken. De Consul zei, hem in de kortste keren naar Engeland te willen verzenden, nog diezelfde avond. Een bezoek aan het Engelse Gezantschap en daarna in het donker langs slinkse wegen naar een vliegveld resulteerde in een niet doorgaan van de vlucht wegens te heldere nacht. De volgende avond ging het wel door. Het gezelschap bestond verder uit Viruly, de KLM-piloot die als diplomatiek koerier fungeerde, en een Duitse luchtmacht-officier met het verzoek aan Bos om hem in de "Patriotic School" af te leveren; verder twee Duitse joden, een Nederlandse koopvaardij-stuurman en een Czechische leeuwentemmer, de voorganger van Bos in het circus!

In Schotland, op Lanchers Airbase, werden zij ontvangen met ham and eggs, waarna per trein naar Londen. Bij aankomst in de Patriotic School hebben Bos en de Czech de Duitse officier nog maar net uit de woedende handen van een aantal Franse "Patriotic-scholieren" weten te redden.

Na tien dagen te zijn uitgeknepen over al zijn reizen (14 in totaal) vanuit Nederland naar Zweden, in de afgelopen jaren, nam Hans Bos dienst bij de Koninklijke Marine, MTB/MGB, waar hij o.a. voer onder commando van de uit Colditz ontsnapte LTZ II Hans Larive, aan Dartmouth Ramsgate en Dover bewaart Bos de beste herinneringen.

Aan de overige zeven jaren dienst bij de KM evenzeer.

Tijdens een vakantie na de oorlog in Luxemburg, ontmoette hij nog een keer Paul Ketting. Chris Helleman en hij waren na aankomst in Engeland bij de koopvaardij terecht gekomen en hadden elkaar uit het oog verloren.

"Het was voor mij, alsof ik alles weer opnieuw beleefde" zo schrijft Hans Bos, "toen ik de vorige SCHAKEL de necrologie van Chris Helleman las. Hij was een voorbeeldig Engelandvaarder. Dank aan Henry Levie uit Auckland voor zijn zorg voor die eenvoudige Rotterdammer, met een hart op de juiste plaats, aan wie ik de beste herinneringen bewaar".

Wij vonden dit Zweden-verhaal de moeite van het publiceren waard, alleen al vanwege de gekke voorvallen daarin vermeld. Er is gelukkig ook nog veel gelachen in die tijd.

HJB-FMB

Ook Callantsoog heeft zijn Historische Vereniging.

In de geschiedenis van Callantsoog spelen de voorbereidingen en het vertrek van een aantal Engelandvaarders vanuit die plaats, een belangrijke rol.

Leden van deze vereniging, onder leiding van mevrouw T. Schouwenaar-de Jong, hebben enige jaren veel tijd besteed aan onderzoek naar de gebeurtenissen van toen en aan interviews met nog levende betrokkenen.

Een en ander heeft geleid tot een speciale uitgave van het lijfblad van de vereniging: "De Clock van Callantsooghe". Ook ons Genootschap stelde materiaal ter beschikking om de vereniging in staat te stellen een zo volledig mogelijk verslag te maken.

Dat dit gelukt is bewijst het exemplaar dat ons dezer maanden is toegezonden. Inderdaad een hoogst interessante verslaglegging van de gebeurtenissen aldaar in september 1941.

Wij complimenteren de Historische Vereniging van Callantsoog met het initiatief en de resultaten daarvan.

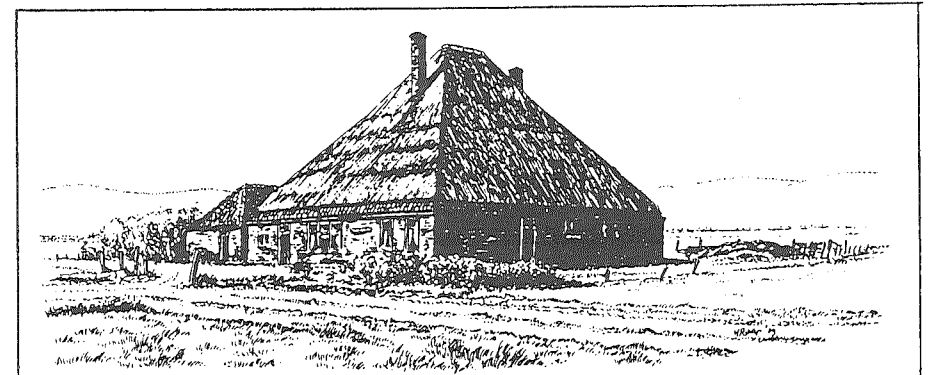
Om even in de herinnering op te roepen; het gaat over de Engelandvaart van de volgende Engelandvaarders:

J.G. Broekman, K.H. Schilp, R.E. Sanders, J. Emmer en A.E. de Jong.

Enige jaren geleden publiceerden wij in de SCHAKEL het ons toen bekende deel van het verhaal.

Wie geïnteresseerd is in deze uitgave moet zich in verbinding stellen met Mevrouw T. Schouwenaar-de Jong, de Voorweid 1, 1566 XK Assendelft.

FMB

De boerderij van de fam. de Jong in Callantsoog.
Vanaf deze plaats begon de tocht naar Engeland.

"Op 6 mei 1990 wordt in Mauthausen herdacht dat het kamp 45 jaar geleden door het Amerikaanse leger is bevrijd.

Het is de bedoeling dat aan deze herdenking wordt deelgenomen door veteranen van de legereenheid die het kamp Ebensee hebben bevrijd. Van hun zijde is thans het verzoek ontvangen hieraan bekendheid te geven en met name oud-gevangenen die in Ebensee zijn bevrijd op te roepen bij de herdenking aanwezig te zijn tesamen met hun bevrijders.

Belangstellenden wordt verzocht zich aan te melden bij de heer Henk van Moock, voorzitter van de Stichting Vriendenkring "Mauthausen", Duizendschoonstraat 1, 1031 BE Amsterdam, tel. 020-327692.

NATIONAAL COMITÉ VERZETSHERDENKINGSKRUIS

Van bovenvermeld comité ontvingen wij de navolgende mededeling ter publicatie in de SCHAKEL.

Het afwikkelingsbureau van het Nationaal Comité Verzetsherdenkingskruis zal per 1 september 1989 verplaatst worden van de Scheveningseweg 11 te Den Haag naar de Herenweg 42, 2101 ML te Heemstede, telef. 023-282156.

Voor dragers van het Verzetsherdenkingskruis is nog beschikbaar een beperkt aantal van de:

V.H.K. stropdas

De prijs bedraagt **f 19,75** incl. verzendkosten.

Eveneens is nog leverbaar het fraaie:

Gedenkboek Verzetsherdenkingskruis

tegen de gereduceerde prijs van **f 29,75** incl. verzendkosten.

U kunt deze attributen bestellen door overmaking van het benodigde bedrag op girorekening nr. 92373 of bankrekening nr. 22.58.62.298

t.n.v. het Nationaal Comité Verzetsherdenkingskruis te Heemstede.

U gelieve daarbij het gewenste artikel te vermelden dat U dan zo spoedig mogelijk zal worden toegezonden.

Het onderstaande stuk ontvingen wij van een trouwe lezer uit Apeldoorn, Mevr. T.M. Vogelaar:

«Altijd stof vergaren om het nobele boekje te vullen, is ongetwijfeld geen sinicure. Edoch, m.i. is, afgezien van buiten politiek vaarwater te blijven, een in perpetuum herhalen van diverse lotgevallen van EV'ers oude koek. Deze epische, welhaast mythische avonturen zijn echter strikt persoonlijk qua beleving en weergave ervan, en in deze woelige tijd zeker niet actueel.

Ook Engelandvaarders worden er wat al te vaak uitgezogen mede door de stroom van ge- en herdenkingen, die, al mogen zij geëerbiedigd dienen te blijven, niet in een soort heldenverering en/of oorlogsterreur moeten transformeren zoals in het Oostblok gebruikelijk, waar goede tradities werden verbroken via revolutie. Ook via evolutie, horend bij nieuw denken c.q. verzoeningspolitiek, gaan nu waarden teloor, die volk en land overeind dienen te kunnen houden.

Ook het verzet, zoals nu wel duidelijk blijkt, vloeide voort uit het aanhangen van een ideologie (ideaal: bestaat niet), vervulling van ambitie en in laatste instantie een kleine groep patriotten. Patriotisme, een begrip in deze verwekelijkte tijd, een van die waarden mede besmet door een sluipend individualisme van "chacun pour soi et Dieu pour tout le monde". Intimidatie, hovaardij, tyrannie, ons Wilhelmus, dat uit andere woelige tijden stamt, spreekt ervan.

Zonder tot eindeloze, historisch getinte verhandelingen over te gaan, zullen er wellicht individuen zijn, die de kennis en/of lust hebben om bronnen van verzetshaarden te belichten, die toen al van belang zijn geweest bij de vorming van de politiek voor de jaren "NA". In Frankrijk immers heeft dit samen met Wallonië zo enorm gespeeld.

Het verleden bepaalt heden en toekomst in kleine zowel als brede kring.

Het thema "Alle Menschen werden Brüder", een romantische gedachte, zal een fictie blijven, louter geschikt voor illusionisten (Olympische Spelen).»

T.M. Vogelaar

Kamerlingh Onnesstraat 42

7316 LT Apeldoorn

Hierna volgde de vertaling van hoofdstuk 18, getiteld: "Verzet — Echt en Vals" uit het boek "France — The tragic years", een ooggetuigeverslag van oorlog, bezetting en bevrijding door ene Sisley Huddleston, journalist, engels van geboorte, als frans burger overleden in 1952.

Het voert te ver om in de SCHAKEL de volledige tekst van dit hoofdstuk op te nemen.

Een samenvatting van de tekst zou zelfs de meest brillante eindexamenanus VWO voor grote problemen stellen. U zult dan ook compassie hebben met uw van o.a. lagere school opleiding genoten hebbende redacteur, die zich in het geheel niet in staat acht dat eindexamen te doen.

Voor degenen die geïnteresseerd zijn in de geschiedenis van Frankrijk gedurende de bezetting, – en velen onzer hebben gedurende hun doorreis daar zo hun eigen belevingen opgedaan –, is het lezen van dit boek wellicht aan te bevelen. Met veel in het boek geponeerde stellingen zullen zij het wèl, maar zeker ook wel eens **niet** eens zijn.

Wij zijn mevr. Vogelaar erkentelijk voor haar inspanning dit boek onder onze aandacht te brengen.

FMB

HET KATWIJKTUNNELTJE

Het verslag van Rudie van Daalen Wetters over zijn zo goed geslaagde Engelandvaart, die hij samen met Jaap van Hamel ondernam, zal bij enkelen levendige herinneringen hebben opgeroepen.

Terugdenkend komen er vragen:

Wie wisten er van het bestaan van deze belangrijke stap naar de vrijheid; wie maakten er gebruik van of wilden via dit tunneltje het strand ongezien bereiken? Gebruikten zij allen de opvouwbare klepper-kano en hoe was het transport naar het hek van het Zeehospitium geregeld en van wie had men de sleutel ontvangen die de deur naar het strand opende etc. etc.?

Bekende namen in dit verband zijn: Dr. van Dorp, Pim van Dorp, Huib Dupon, Pim van Doorn, Tolo Makowski, Oscar de Brey, Govert van den Bosch en Frederick Trip.

Ieder bericht in relatie tot het tunneltje zal in dank worden ontvangen.

Pim de Bruyn Kops
Zandpad 61
3621 NG Breukelen

LANGBROEK IN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Dit is de titel van een boekje, geschreven door mevrouw Loek Caspers, ter nagedachtenis aan o.m. de verzetsheld Jan Bloois, alias Piet de Springer, over wie Bram Grisnigt in het april-nummer 1985 van de SCHAKEL een bijdrage schreef.

Op 12 april j.l. werd het boekje overhandigd aan de schooljeugd van Langbroek. De basis-scholen van die gemeente adopteerden op die dag het monument dat was opgericht ter nagedachtenis aan Piet de Springer, die 30 december 1944 door de bezetter werd omgebracht.

Mevrouw Caspers heeft aan de grote hoeveelheid literatuur over de tweede wereldoorlog een bescheiden boekje toegevoegd. Bescheiden, maar daarom niet minder waardevol, want op eenvoudige wijze weet zij een treffend beeld te schetsen van de manier waarop de kleine Krommerijngemeente Langbroek de tweede wereldoorlog overleefde, zo schrijft het Utrechtsche Nieuwsblad op 11 april 1989. Zeer veel aandacht wordt besteed aan de verzetsactiviteiten van Engelandvaarder Jan Bloois. Deze Westlandse tuinderszoon besloot in 1943 naar Engeland te gaan. Zijn eerste poging mislukt, maar hij weet uit de handen van de vijand te blijven. Op 8 oktober van dat jaar probeert hij het nog eens. Samen met elf anderen in een boot die door de bekende "engelandvaarders-expediteur", binnenschipper Kees Koole, vanuit Schiedam naar de monding van het Haringvliet wordt gebracht. Ondanks een moeizaam verholpen motorstoring onderweg, worden zij de volgende middag door een Engelse oorlogsbodem opgepikt en in Harwich aan land gezet. De door Bloois uit het Westland meegenomen druiven worden bij H.M. Koningin Wilhelmina bezorgd. Na een korte periode bij de Irene-Brigade biedt hij zich aan voor opleiding tot agent. In de nacht van 7 op 8 mei 1944 wordt hij gedropt bij Rijsbergen. De vier meegenomen zenders overleefden de harde smak niet. Hij had een speciale opdracht voor de Raad van Verzet, waarvoor hij tijdelijk in Utrecht werkte. Daarna zette hij zijn bezigheden voort vanuit Langbroek. Wie van het zeer nauwkeurig opgetekende verhaal over Piet de Springer kennis wil nemen, kan het boekje "Langbroek in de Tweede Wereldoorlog" bestellen door f 7,50 + f 1,75 portokosten te storten op giro 54.70.58 t.n.v. mevr. N.C. Caspers te Den Haag.

FMB

The 42nd Tempford Reunion will be held at Tempford on Saturday, 11th November 1989. This year we have decided to start our programme half an hour earlier than previously in order to leave more time and daylight for the afternoon visits.

We shall assemble at The Anchor from 10.30 a.m., where coffe will be served. We go over to the Parish Church by 11.30 a.m. for a Remembrance Service during which a poppy wreath will be laid at the memorial there.

We return to The Anchor for a private lunch with waitress service. In the afternoon we shall visit Gibraltar Farm for a short ceremony to lay a wreath at the memorial plaque in the barn. There will be an opportunity to visit the museum in the Farm Manager's office, and the programme will end with a tea party in Everton Village Hall, kindly organised by the local ladies

The ticket charge, which includes morning coffe, a 3-course lunch with wine and coffee, afternoon tea and gratuities, will be £12.00. As this does not cover overhead expenses and the entertainment of our guests, we most thankfully acknowledge the generosity of those members whose kind donations help us to keep our Reunion solvent.

It has proved to help the staff of The Anchor and to avoid a scramble for places at table if we allocate the seating. I shall do my best to meet your wishes about places but as space is limited your **early application is essential**. Local members may be able to provide lifts for those travelling by train to Sandy or Biggleswade, but arrival times **must** be given to me two weeks beforehand.

We shall take a party to the Remembrance Day Service at the R.A.F. Church, St. Clement Danes, on Sunday, 12th November; kindly indicate if you would like seats. After the service ther will be a set lunch (not buffet) at the Imperial Hotel, Russel Square, and this will cost £15.00 including wine at the reception and with the meal. Cars can be parked in Russell Square or in the National Car Park underneath the hotel's Courtyard.

Once more we look forward to seeing many old friends and their wives/husbands at this year's Reunion for another enjoyable day together. Cheques should be made payable to "Tempsford Reunion" and crossed, and please enclose a **stamped adressed envelope**.

A. Firth
103 Swanland Road
Hessle
North Humberside HU13 ONS

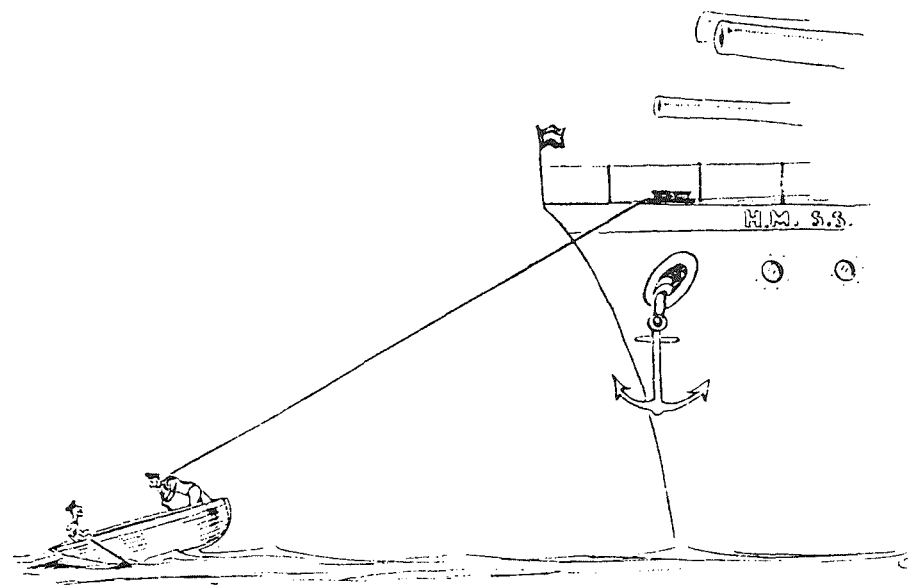
Onder de kop: "**Hollands duo als eerste non-stop peddelend naar Engeland**" bracht het grootste landelijke ochtendblad van 23 augustus 1989 het glorieuze nieuws dat twee "jonge"-mannen als **eerste** in de geschiedenis, per kano naar Engeland waren overgestoken en weer waren teruggevaren.

De studenten Rik Duijn (25) en Hans Mulock Houwer (40!) gebruikten daarvoor expeditiekano's, en voeren non-stop, zonder volgboot of begeleiding van Walcheren naar Felixtowe. Tjonge, tjonge wat een gebeurtenis was dat! De jongelui hadden een "bereconditie" en ervaring in zee- en branding kanoën.

Het is de verslaggevers van de "Telegraaf" kennelijk ontgaan dat in de periode van 1940-1945, verschillende niet in "bereconditie" verkerende Engelandvaarders, met het gebrekkiger materiaal van toen en met grote risico's onderweg vijandelijke schepen en vliegtuigen te ontmoeten, dezelfde tochten met succes ondernamen, alleen om begrijpelijke redenen niet terugvoeren.

Kennis over onze roemruchte Engelandvaarders-geschiedenis ontbreekt kennelijk bij de "Telegraaf" en bij de kanovaarders die prat gingen op hun unieke prestatie. Maar wat wil je? Journalist kun je tegenwoordig al zijn met slechts een lagere-school pakket. En de student van 40 jaar heeft kennelijk geen tijd gehad zich te verdiepen in de geschiedenis van de oorlogsjaren.

FMB

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders.
Aanvulling nr. 6 per 1 september 1989 toe te voegen aan de
nieuwe adressenlijst van 15 april 1988.

OVERLEDEN

Goede, L.A. de			Verenigd Koninkrijk
Win, R. van			Leiderdorp

TOEGETREDEN

Groot, P.H. de	Earl Street 58, Canleyvale	2165	Australië
Vogelzang, H.L.J.	Traviatastraat 100	2555 VH	's-Gravenhage

VERHUISD

Citroen, J.	Meulewickelaan 39	1402 TC	Bussum
Doornekamp, N.	Bernhardlaan 118	1791 XH	Den Burg
Gutteling, C.	Greenacres 6, Kloof, retirement Village	3610 Kloof	Zuid Afrika
	Edwin Swales Drive		
Kellerman, A.	Paradijspoort 31	2611 MA	Delft
Pellikaan, J.P.	Catharina van Renesstraat 64	2551 GN	's-Gravenhage
Stuvel, F.T.	Wilhelminakanaal Noord 182	4902 VX	Oosterwolde
Zeeman, P.R.	Lyttletonstreet 52, East Launceston	TAS 7250	Australië

WIJZIGING

Zembsch Schreve, G. Avenue de la Forêt de Soignes 327a, 1640 Rhode St. Genèse, België (winter)
"Les Larmeuses", Chemin Noir, Plateau de Beaugard, 13100 Aix en Provence, Frankrijk (zomer)

Wie kan ons helpen aan het adres van ondergenoemde Engelandvaarders ?

Binnenkamp, D. C.
Davids, D. W.
Gerbrands, P. H.
Hazelzet, G. A. M.
Kuijpers, A. R. J.
Lemmens, V. C.
Ramondt, D. J. K. M.
Sint, J.
Vollaerts, M. A. J.

ADRESWIJZIGINGEN OF CORRECTIES GAARNE AAN:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes Hanedoesstraat 57
2597 XD 's-Gravenhage
Tel. 070-240447